

بررسی وضعیت مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان از منظر مدیریت دولتی نوین

حاجیه رجبی فرجاد^۱

چکیده

زمینه و هدف: نظام‌های سیاسی که در پی انقلاب‌ها شکل می‌گیرند، ویژگی‌های متمایزی از دیگر ساختارهای سیاسی دارند، این نظام‌ها بعد از یک نفی همگانی به وجود می‌آیند و به همین دلیل یکی از ویژگی‌های انقلاب مشارکت همگانی است. بر این اساس، یکی از تغییراتی که در حوزه سیاسی بعد از انقلاب روی می‌دهد در نوع مشارکت‌جویی شهروندان نمایان می‌شود. نوشتار حاضر با هدف بررسی وضعیت مشارکت شهروندان از دیدگاه مدیریت دولتی نوین انجام شد.

روش پژوهش: این پژوهش از حیث هدف کاربردی و از لحاظ انجام تحقیق، یک «پژوهش توصیفی» از نوع «پیمایشی» محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش را خبرگان آشنا با مفاهیم مشارکت شهروندان در نظارت عمومی بودند که تعداد ۳۰ نفر از آن به روش تصادفی هدفمند با ویژگی‌هایی همچون داشتن تحصیلات، دکتری یا تخصص خط‌مشی‌گذاری، حداقل ۵ سال فعالیت و عهده‌دار بودن مسولیت در حوزه‌های خدمات عمومی و علاقمند به مشارکت در نظرسنجی چند مرحله‌ای بود. ابزار اصلی در این پژوهش پرسشنامه‌ای محقق ساخته بر گرفته از مبانی نظری بود که با استناد به سنج‌های اندیشمندان مختلف طراحی شده است. روایی پرسشنامه با استفاده از روایی محتوا از طریق آزمون بارتلت مورد بررسی و تأیید قرار گرفت و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱۲ گزارش گردید. جهت تحلیل وضع موجود و وضع مطلوب شاخص از آزمون علامت یا نشانه استفاده شده است. نرم افزار مورد استفاده در این تحقیق، SPSS نسخه ۲۳ بود.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها نشان داد بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب مشارکت شهروندان از دیدگاه مدیریت دولتی نوین تفاوت معنی‌داری وجود دارد و وجود شکاف تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری: به منظور افزایش مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان و کاهش شکاف موجود، موانع شناسایی و نسبت به رفع آنها اقدام نموده و نسبت به رفع انحصار دولتی، کوچک‌سازی، واگذاری مسئولیت‌ها و ایجاد رقابت اهمیت بیشتری داده شود. ضمن این که، آزادی‌های اجتماعی و سیاسی در عرصه‌های مختلف رسانه‌ای و مطبوعات به افزایش سرمایه اجتماعی منتج و در نتیجه به بهبود اداره جامعه یاری می‌رساند.

کلید واژه‌ها: مشارکت سیاسی - اجتماعی، مدیریت دولتی نوین، عوامل محیطی ویژگی ساختاری، جمعیت شناختی، ویژگی اجتماعی.

^۱ دانشیار، گروه مدیریت منابع انسانی، دانشکده منابع سازمانی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران (نویسنده‌ی مسئول)

مقدمه

در نظام جمهوری اسلامی ایران مشارکت سیاسی به معنای حق دخالت مردم در تعیین سرنوشت خود با توجه به آموزه‌های سیاسی/دینی است. بر همین اساس دخالت مردم در امر تصمیم‌گیری‌های سیاسی و نظارت بر آنها با توجه به اصل اول قانون اساسی به رسمیت شناخته شده است. این مشارکت مبتنی بر اصول قانونی، مذهبی و عرفی حاکم بر روابط اجتماعی مردم ایران، لازمه ارتقای سرمایه اجتماعی، حفظ مشروعیت نظام سیاسی و انسجام نظام جمهوری اسلامی ایران است.

مهم‌ترین و عظیم‌ترین سرمایه هر جامعه‌ای منابع انسانی آن جامعه است که برای بهره برداری از آن روش‌های خاصی وجود دارد. مشارکت‌جویی یکی از نیازمندی‌های روحی روانی و منشأ احترام به انسان است. مشارکت در زندگی جمعی حقی طبیعی قلمداد شده است (موسایی و رضوی الهاشم، ۱۳۹۰: ۱۲۴). بنیادی‌ترین اندیشه زیرساز مشارکت، پذیرش اصل برابری مردم است و هدف از آن، تشریک مساعی افراد در جهت بهبود کیفیت زندگی در تمامی زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است. پس مشارکت مردم در سیاست به هر شکل معنادار، برای تحقق دموکراسی لازم است، هر چند کافی نیست. پوپر دموکراسی را در معنای حاکمیت گسترده مردم، به ترویج ایدئولوژی غیرعقلایی و دامن زدن به خرافات و خلق فضای عوام‌فریبانه متهم کرده‌اند (پوپر^۱، ۱۳۹۶: ۱۴۱). در مقابل نظریه‌پردازان هنجاری مانند آلموند^۲ و وربا^۳ بر این باورند وجود مشارکت مستلزم وجود دموکراسی است و مشارکت ابزاری برای تحولات ساختاری در راستای آزادی و عدالت است. آلموند و وربا، مشارکت سیاسی را قلب دموکراسی می‌دانند و معتقدند رفتار شهروندان، به ویژه رای دادن، به میزان قابل توجهی نتیجه اجتماعی شدن سیاسی است (گن‌دیز^۴، ۲۰۱۷: ۱۸۱). فرآیند مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خویش و در دست گرفتن زمام امور، به لحاظ نظری جلوه‌هایی بسیار دارد با وجود این و فارغ از شیوه‌های متعدد مشارکت‌جویی شهروندان، چالش‌های اصلی نظریه مشارکت در حقوق عمومی، نخست به پذیرش آن

همچون یکی از حق‌های بنیادین بشری از سوی دولت، و سپس چگونگی پیاده‌سازی و تعمیم‌اش در چهارچوب‌های حقوقی-سیاسی مقبول عموم، باز می‌گردد (رحمت‌اللهی و محمدآقایی، ۱۳۹۲: ۶۸).

پژوهش‌های مختلفی در مورد رابطه مشارکت و نظام‌های دموکراتیک با فرهنگ سیاسی جوامع صورت گرفته است که می‌توان به چند نمونه از آنها اشاره کرد. مثلاً؛ کیربیس^۵ در بررسی ارتباط بین مشارکت سیاسی و فرهنگ سیاسی استدلال می‌کند که مردم در کشورهایی که به لحاظ اقتصادی - اجتماعی توسعه‌یافته‌ترند از نظر سیاسی نیز فعال‌ترند و افرادی که گرایش‌های غیردموکراتیک دارند، از نظر سیاسی نیز کمتر فعال‌اند. وی در این پژوهش، نتایج تحقیق نشان می‌دهد شهروندان و زنان در کشورهای پساکمونیست، که فرهنگ سیاسی محدودتری دارند، از لحاظ سیاسی کمتر فعال‌اند و در مقایسه با هم‌تاهای غربی خود در فرآیندهای سیاسی کمتر مشارکت می‌کنند (کیربیس^۶، ۲۰۱۲: ۱۴۲). گیسیر و ریجیک^۷ (۲۰۰۸: ۵۵۲) در تحقیقی مشارکت سیاسی جوانان آلمانی در اروپا را مورد مطالعه قرار دادند. نتیجه تحقیق حاکی از آن بود کشورهای آلمان، دانمارک، هلند و تا حدودی انگلیس از فرهنگ مدنی پیشرفته‌تری برخوردارند در نتیجه میزان مشارکت آنها بالا است و علاقه سیاسی جوانان عاملی مهم برای شرکت در فعالیتهای سیاسی است. البته تفاوت میان کشورها به لحاظ مشارکت سیاسی تا حدودی به دلیل سنت‌های فرهنگ سیاسی آنان است. مشارکت سیاسی اجتماعی مردم بر مبنای فرهنگ سیاسی جامعه اشکال و وضعیت‌های گوناگونی می‌یابد این موضوع با نگرش به نظریه‌های نوین در اداره دولت‌ها یعنی حرکت از کنترل و اقتدار به سمت مشارکت دادن، واگذاری مسئولیت‌ها و افزایش اعتماد عمومی اشکال متفاوتی می‌یابد. در این پژوهش، مسئله اصلی بررسی وضعیت موجود و مطلوب مشارکت شهروندان از منظر مدیریت دولتی نوین با شاخص‌های خاص آن می‌باشد.

با عنایت به موارد فوق، پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به سوال اصلی تحقیق مبنی بر این که وضعیت

⁵ Kirbis

⁶ Kirbys

⁷ Gaiser and Rijike

¹ popper

² Almond

³ Verba

⁴ Gendzier

توسعه، سازمان‌های دولتی را یاری می‌رساند (سعیدی، ۱۳۸۲، ۱۴).

اوکلی^۲ و مارسدن^۳ نیز بیان می‌کنند زمانی که دولت‌ها در مورد مشارکت مردمی صحبت می‌کنند آن را مطابق سلیقه خود می‌خواهند. آنها قوانین امر را تعیین می‌کنند، کلیه تشکیلات خودجوش مردمی را بی‌لتر می‌کنند و یا افرادی را از بین خود انتخاب می‌نمایند و مفهوم مشارکت به صورت عام و مشارکت سیاسی به صورت خاص را تا حد یک بازیچه تنزل می‌دهند (اوکلی و مارسدن، ۱۳۷۰: ۴۴). به عنوان مثال وبر دموکراسی را یک نظامی سیاسی می‌داند که در آن مردم، مشارکت‌کننده در نظام حکومتی باشند و نه افراد منفعل، و کلید مفهوم مشارکت‌کننده درک معنای شهروندی بودن است و شهروندی بودن نیز به معنای تولنایی مشارکت در تصمیم‌گیری و تنظیم سیاست‌ها و نیز شرکت داشتن در انتخاب رهبران است (کیویستو، ۱۳۹۲: ۸۶). فردریکسون عقیده دارد مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها نیز موجب کنترل و نظارت آنها بر امور دولتی می‌شود و در نتیجه سیستم اداری متعهد به پیگیری نیازهای جامعه می‌گردد. در نتیجه مشارکت هم تقویت دموکراسی و هم به افزایش پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری کمک می‌کند (فردریکسون، ۱۹۸۰: ۳۲). مشارکت در تصمیم‌گیری‌های عمومی که بر منافع فردی و جمعی تاثیر می‌گذارد، یک عنصر اساسی شهروندی دموکراتیک است. مشارکت شهروندان می‌تواند تصمیمات را آگاهانه‌تر و مشروع‌تر کند. علاوه بر مزایای اساسی ممکن، شرکت‌کنندگان می‌توانند از کسب مهارت‌ها، دانش، سرمایه اجتماعی و قدرت کسب کنند (بایوم، ۲۰۱۵).

علیرغم تحقیقات گسترده در مورد نتایج علمی مشارکت شهروندان در جوامع، تحقیقات کمی در مورد مشارکت سازنده و پایدار در جامعه صورت گرفته است (نوا^۴ و همکاران ۲۰۱۱؛ پونسیانو و براسلیرو، ۲۰۱۵). تحقیق در مورد ارتباطات انسانی می‌تواند مشارکت شهروندان را تقویت کند و به طور قابل توجهی موفقیت را در چگونگی انجام آن باعث افزایش یادگیری و تقویت آن می‌شود و تأثیر

مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان از منظر مدیریت دولتی نوین چگونه است، انجام شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در تعریف عام مشارکت، سهیم بودن افراد گوناگون در انجام امر خاص مد نظر است، اما در تعبیر خاصی که از مشارکت می‌شود، مراد از شرکت دادن مردم به همراه دولت و مسئولین دولتی در اداره امور کشور یا منطقه‌ای معین است و از نظر جامعه‌شناختی، مشارکت، همکاری و همیاری اعضای گروه‌های اجتماعی به منظور انجام کاری به صورت دسته‌جمعی است. «مشارکت عبارتست از دخالت موثر اعضای یک گروه یا جامعه (و یا نمایندگان آن‌ها) در تمامی فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های که به کل گروه و جامعه مربوط می‌باشد». به تعبیر دیگر نهاد حکومتی متکی بر دموکراسی، مشارکت، اخلاق واقعی و شکوفای مردم است؛ چرا که اصولاً مشارکت میزان مشروعیت یک نظام سیاسی را تعیین می‌کند (عظیمی، ۱۳۷۸، ۶۴).

لوین^۱ (۱۹۴۷) معتقد است که مشارکت از ایستادگی مردم در برابر دگرگونی، نوسازی، نوآفرینی می‌کاهد و بر سازگاری آن‌ها می‌افزاید. در فضای مشارکتی، تعارض‌ها و ستیزها جای خود را به همکاری و تعاون می‌دهند. بنابراین:

- مشارکت احساس وابستگی و علاقمندی را تقویت می‌کند. تحقیقات نشان داده‌اند هرگاه انسان در پدید آوردن امری مشارکت کند، از آن پشتیبانی خواهد کرد.
- مشارکت کناره‌گیری و تفرد را از میان بر می‌دارد. مشارکت کسانی را که در حاشیه کارها ایستاده‌اند، به درون کوشش‌های گروهی می‌کشاند.
- مشارکت فرهنگ سکوت را می‌شکند. مشارکت انسان را به گفتمان و امید دارد و راه را برای پدیدار شدن سرمایه‌های فکری هموار می‌کند.
- مشارکت شنیدن صدای دیگران را آسان می‌سازد.
- مشارکت رشد و توسعه را شتاب می‌بخشد و بهره‌وری را افزایش می‌دهد.
- مشارکت مشکل کمبود سرمایه و نیروی انسانی دولتی را برطرف می‌کند و در اجرا و حفاظت از پروژه‌های

⁵ Baum

⁶ Nov

⁷ Ponciano & Brasileiro

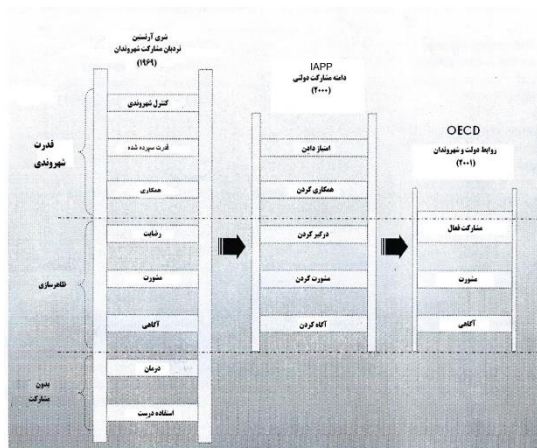
¹ - kurt lewin

² Oakley

³ Marsden

⁴ Frederickson

عمومی^۹ در سال ۲۰۰۰ (صفحه Y) و چهارچوب مشارکت فعال توسط خدمات مدیریت عمومی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^{۱۰} در سال ۲۰۰۱ (صفحه Z) را می‌نویسد. جالب این که، مقایسه نموداری نشان می‌دهد که چهارچوب مشارکت فعال رشد کرده و بوسیله مشارکت فعال توسط خدمات مدیریت عمومی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه ارتقا می‌یابد اما به سختی از سطوح تظاهری که به وسیله ارنشتاین شناسایی شده فراتر می‌رود. به عبارت دیگر، در دیدگاه مارتین، مدل مشارکت فعال توسط خدمات مدیریت عمومی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه به طور کلی از هرگونه کنترل شهروندی چشم پوشیده و در نتیجه هر نوع انتقال قدرت از نهادهای نمایندگان به شهروندان را رد کرده است. مارتین این طور استدلال می‌کند که دلیل اصلی حوزه آلوده مشارکت به خاطر چشم‌پوشی از به چالش کشیدن قدرت است در حالی که هزینه بسیاری در رابطه با مشارکت خرج می‌شود اما منجر به تغییر یا تأثیر زیادی نمی‌شود. مقایسه مارتین میزان تعیین‌کنندگی مشارکت معنادار را برجسته می‌کند و آن را قبول کرده و طرحی برای انتقال قدرت و کنترل می‌ریزد.

شکل ۱: الگوی مشارکتی پدرو مارتین (۲۰۱۰)

در میزان مشارکت سیاسی شهروندان عوامل بسیاری تأثیرگذار هستند. بنابراین مشارکت سیاسی در تمام سطوح بر طبق پایگاه اجتماعی، اقتصادی، تحصیلات، شغل، جنسیت، سن، مذهب، قومیت، ناحیه و محل سکونت، شخصیت و

بر جامعه، در سطح جهانی و منطقه‌ای را افزایش دهد (پریسی^۱، ۲۰۱۶). برخی از مطالعات تأثیر گرایش انگیزشی بر مشارکت را ارزیابی کرده اند (بروست^۲، ۲۰۱۰؛ نوا^۳ و همکاران، ۲۰۱۱؛ اولیوگی و همکاران^۴، ۲۰۱۴) نتایج نشان می‌دهد که اعضا با انگیزه‌های ذاتی دارای مشارکت‌های جدید و بیشتری هستند (بروست^۵، ۲۰۱۰). با این حال، این مطالعات بر تأثیر انگیزه در مشارکت، بدون در نظر گرفتن عوامل دیگر تعامل مانند نگرش، رضایت و متعلق به جامعه تمرکز می‌کند (آریستدویو^۶ و همکاران، ۲۰۱۷). ساره وایت^۷ (۱۹۹۶) به نوع‌شناسی مشارکت بین مدعیان و شرایط قدرت تأکید داشته است که با توجه به جدول (۱) چهار نوع اصلی مشارکت و مشخصات هر کدام نشان داده شده است. ستون اول؛ شکل مشارکت را نشان می‌دهد. ستون دوم؛ علایقی هست که در آن کسانی که برنامه‌های توسعه را طراحی می‌کنند و انجام می‌دهند که در مشارکت دیگران مالکند. ستون سوم؛ دیدی از پایین به بالا را نشان می‌دهد انواع شرکا، مشارکت خودشان را که آن‌ها به واسطه‌ی آن انتظار دارند به دست آورند را ببینند و ستون چهارم، سرتاسر عملکرد هر نوع مشارکت را نشان می‌دهد. مکرراً هر پروژه‌ای در گیر علایقی که زیاد تغییر می‌کنند، می‌شود.

جدول ۱: نظریه نوع‌شناسی مشارکت ساره وایت

عملکرد	از پایین به بالا	از بالا به پایین	نوع
نمایش	گنجایش	مشروعیت	اسمی
وسایل	قیمت	کارایی	وسیله ای
صدا	قدرت نفوذ (اهرم)	قابلیت تحمل	نمایشی
اهداف/پایان	قدرت دادن	قدرت دادن	انتقالی

همان‌طور که در شکل (۱) مشاهده می‌نماید، پدرو مارتین^۸ (۲۰۱۰)، به منظور راهنمایی برای مشارکت در سطح محلی، مفاهیم مشارکت را از میان سه مدل کنار هم گذاشته و مقایسه نمود. مارتین بالای نردبان مشارکت شهروندان بوسیله شری ارنشتاین در سال ۱۹۶۹ (صفحه X)، بالای نردبان دامنه مشارکت دولتی به وسیله طیف مشارکت

⁶ Aristeidou

⁷ -Sarah White

⁸ -pedro Martin

⁹ IAPP

¹⁰ - OECD

¹ Preece

² Borst

³ Nov

⁴ Eveleigh et al

⁵ Borst

- ۲- معیارها و اندازه‌گیری صریح عملکرد
- ۳- تاکید بیشتر بر کنترل بروندادها
- ۴- جداسازی واحدها در بخش دولتی (تجزیه سازمان‌های بزرگ به واحدهای بر پایه محصول)
- ۵- حرکت به سوی رقابت بیشتر در بخش دولتی
- ۶- تاکید بر سبک‌های مدیریت بخش خصوصی
- ۷- تاکید بر انضباط و جلوگیری از اسراف در استفاده از منابع.

هود عناصر مدیریت دولتی نوین را در برنامه‌های هفتگانه زیر ترسیم می‌کند: (اوزبورن، ۲۰۰۲، ص ۹؛ مکلاقلین، ۲۰۰۲، ۱۸۷)

نقش دولت در دیدگاه مدیریت دولتی نوین^۴، هدایت کردن به جای راندن، توانمندسازی به جای خدمت رسانی، بودجه برای نتایج به جای بودجه برای دروندادها، برآوردن نیازهای مشتریان به جای نیازهای بوروکراسی، ایجاد درآمد به جای هزینه کردن، پیشگیری به جای درمان، مشارکت به جای روابط سلسله مراتبی و حاکمانه را سرمشق خود قرار می‌دهد. یکی از معیارهای اصلی مدیریت دولتی نوین یعنی مشارکت عمومی به معنای اعتماد عمومی شهروندان است. افزایش مشارکت عمومی حکایت از افزایش اعتماد عمومی شهروندان به مدیریت دولتی جامعه دارد و بالعکس (سالومون^۵، ۱۹۹۴). با توجه به جدول (۲) هود عناصر مدیریت دولتی نوین را در برنامه‌های هفتگانه زیر ترسیم می‌کند:

محیط سیاسی که در آن مشارکت سیاسی صورت می‌گیرد فرق می‌کند. در مجموع برخی از پژوهشگران معتقدند که مشارکت سیاسی بسته به چهار عامل مهم انگیزه‌های سیاسی، موقعیت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیت محیط سیاسی تغییر می‌کند. البته به این عوامل باید مهارت‌ها، منابع و تعهد را افزود. برای مثال هر چه فرد بیشتر در معرض انگیزه‌های سیاسی به صورت بحث درباره سیاست، تعلق به سازمانی که به شکلی به فعالیت سیاسی می‌پردازد، قرار گیرد، به همان اندازه در سیاست فعالانه مشارکت خواهد کرد (نبوی، ۱۳۹۰، ۱۴۰).

رویکرد اصلی در مدیریت دولتی نوین عبارت است از به‌کارگیری روش‌های مدیریت بخش خصوصی در بخش دولتی و ترکیب آن‌ها با تحلیل خط‌مشی عمومی است. مدیریت دولتی سنتی (تاچر^۱، ۱۹۹۹) کنترل‌های دولتی را مورد توجه قرار می‌دهد، در حالی که کنون توجه مدیریت دولتی نوین از حکومت به حاکمیت (کوپر^۲، ۱۹۹۷) معطوف شده است. نقش دولت در دیدگاه مدیریت دولتی نوین، هدایت کردن به جای راندن، توانمندسازی به جای خدمت‌رسانی، بودجه برای نتایج به جای بودجه برای دروندادها، برآوردن نیازهای مشتریان به جای نیازهای بوروکراسی، ایجاد درآمد به جای هزینه کردن، پیشگیری به جای درمان، مشارکت به جای روابط سلسله مراتبی و حاکمانه را سرمشق خود قرار می‌دهد.

هود برنامه مدیریت دولتی نوین را متشکل از هفت نکته اساسی می‌داند:

- ۱- استفاده از مدیریت حرفه‌ای در بخش دولتی (پاسخگویی نیاز به واگذاری روشن مسئولیت‌ها دارد)

جدول ۲: برنامه هفت گانه مدیریت دولتی نوین از دیدگاه هود

مفهوم	مؤلفه
واگذاری مسئولیتها به فعاليتها نه انتشار قدرت به قسمتها	استفاده از مدیریت حرفه‌ای در بخش دولتی
تعریف اهداف و مقاصد، تعیین شاخصهای موفقیت به صورت کمی به ویژه برای خدمات حرفه‌ای	استانداردهای عملیاتی صریح و اندازه‌گیری عملکرد
تخصیص پاداش و منابع به عملکرد قابل اندازه‌گیری	تأکید بیشتر روی کنترل برونداد

⁴ NPM

⁵ - Salamon

¹ - Tucker

² - Cooper

1. Mclaughin

تجزیه سازمانهای بزرگ به واحدهای مستقل بر پایه محصول که منجر به ایجاد واحدهای قابل مدیریت با کارایی بیشتر خواهد شد	جداسازی واحدهای بخش دولتی
رقابت به عنوان کلید اصلی کاهش هزینه‌ها و ارتقاء استانداردها و کیفیت و لزوم استفاده از قراردادهای کوتاه‌مدت و مناقصه‌های دولتی	حرکت به سمت رقابت بیشتر در بخش دولتی
دور شدن از اخلاقیات شیوه نظامی دولتی و انعطاف در بکارگیری پرسنل و اعطای پاداش	تأکید بر سبکهای بخش خصوصی در اعمال مدیریت
کنترل کردن و مقاومت در برابر تقاضاها جهت استفاده از منابع عمومی و حداکثر استفاده از حداقل منابع	تأکید روی انضباط بیشتر و خست در استفاده از منابع عمومی

و بالاترین سطح مشارکت در سطح تصمیم‌گیری است. به طور کلی مشارکت مردم در سطح‌ها عبارتند از: مشارکت در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری؛ مشارکت در اجرای طرح‌ها، مشارکت در بهره‌برداری و مشارکت در ارزشیابی.

پیشینه تحقیق

شفیعی (۱۳۸۵) به بررسی عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی شهروندان شهر اردبیل پرداخته است که بر اساس نتایج تحلیل رگرسیونی «احساس تعلق اجتماعی» در مشارکت اجتماعی بیشترین اثر را داشته است. بدین معنی که هر چه میزان تعلق اجتماعی فرد بیشتر باشد میزان مشارکت اجتماعی وی در امور شهری زیاد است. علاوه بر این، متغیرها دیگر از جمله «سنت‌گرایی» و «احساس مالکیت بر محیط شهری» و «سن» و «رضایت از خدمات شهری» به ترتیب دارای تأثیر در مشارکت اجتماعی بودند. در پژوهش‌های شرفخانی (۱۳۸۵) و شیانی (۱۳۸۱) به سن، جنس، شغل، تحصیلات، احساس تعلق اجتماعی، احساس مالکیت بر امور شهری، سنت‌گرایی، رضایت از خدمات شهری و عضویت در تشکل‌ها، به عنوان عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی اشاره شده است.

پژوهش ربانی و همکاران (۱۳۸۶) که بر اساس نتایج به دست آمده، رابطه خطی و معنی‌داری میان رفاه اقتصادی و اجتماعی و مشارکت‌پذیری شهروندان یافت شد و نتیجه غالب این شد که مسئولین شهر اگر بتوانند اعتماد مردم را جلب کنند و از این طریق به رضایتمندی اجتماعی آنها بیفزایند در این صورت احساس تعلق آنان به منطقه مسکونی افزایش یافته و باعث مشارکت‌پذیری بالاتر آنها خواهد شد.

اگر شهروندان، مشارکت را به منزله مشارکت در سرنوشت خویش بدانند، در این صورت در اغلب گروه‌های کاری به شکل‌گیری و تقویت خصایصی، نظیر خودرهبی، خودمسئولیت‌ورزی مبادرت ورزیده و زمینه را برای تغییر و تحول در جهت تلطیف و پویایی شهری آماده خواهند ساخت. مشارکت شهروندان در امور شهری باعث افزایش درک و آگاهی شهروندان از مسایل مربوط به آنها و نیاز متقابل به یکدیگر می‌شود و به ایجاد جامعه بهتر کمک می‌کنند و توانای یک جامعه را برای هماهنگ کردن کنش‌های افراد به منظور توسعه و بهبود کالاهای جمعی ارزشمند، تقویت کرده، حکومت‌گری بهتری ایجاد می‌کند و فرصت‌های تدوین سیاست‌های هوشمندانه را افزایش می‌دهد (علوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۶). در طول واقعه مشارکت اصیل، فرآیند مشارکت همواره تداوم خواهد داشت. درواقع تا مادامی که واقعه مشارکت ادامه دارد، می‌توان مراحل را قایل شد که این مراحل به صورت چرخ‌های دائمی طی می‌شوند. بنابراین می‌توان گفت که مشارکت مردمی در طرح‌ها و پروژه‌ها در چهار مرحله صورت می‌گیرد (دانش مهر، ۱۳۸۹: ۱۳۰) که عبارتند از: مشارکت در تصمیم‌گیری، مشارکت در اجرای عملیات، مشارکت در ارزیابی و مشارکت در نگهداری. بر اساس مطالعات انجام شده توسط علوی و همکاران (۱۳۹۴)، سطوح مشارکت را می‌توان در مفاهیمی همانند مشارکت اجرایی، مشارکت مالی، مشارکت فکری، مشارکت مالی-اجرایی، مشارکت مالی-فکری، مشارکت اجرایی-فکری و مشارکت مالی-اجرایی و فکری خلاصه نمود. از سوی دیگر، صالحی امیر (۲۰۱۰: ۴۴۵) به این نکته اشاره دارد که مشارکت چهار سطح دارد و پایین‌ترین سطح مشارکت در تامین نیروی کار

بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی در ساحل عاج می‌باشد. این بررسی توسط کمیسیون اروپا و مرکز تحقیقات اجتماعی و اقتصادی ساحل عاج صورت گرفته است. جامعه آماری منطقه آبیجان از قاره آفریقا بوده است. در مجموع ۶۵۴۵ افراد مورد مطالعه قرار گرفتند. این بررسی با روش مطالعه موردی انجام شده است که از ابزار پرسشنامه برای گردآوری داده استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مردان نسبت به زنان بیشتر مشارکت دارند و همچنین کارمندان و بازنشستگان نسبت به بیکاران مشارکت بیشتر دارند. سطح آموزش، سواد، سن، دانشگاه محل تحصیل، احزاب سیاسی، علاقه به سیاست، رضایت از دموکراسی و رضایت از دولت نیز در مشارکت شهروندان مؤثر است.

پاچکو^۲ و لانگ^۳ (۲۰۱۰) به بررسی «رابطه بین مشارکت و رضایت از زندگی: تجزیه و تحلیل در اروپا» پرداخته است، هدف از پژوهش بررسی رابطه مشارکت و رضایت از زندگی می‌باشد. داده‌ها برگرفته از سال ۲۰۰۶-۲۰۰۷ در اروپا می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش ۲۰ کشور اروپایی را در بر گرفته است. از ابزار پرسشنامه برای گردآوری داده استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون خطی و دو مرحله‌ای استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داده است که مشارکت تاثیر قوی و مثبتی بر رضایت از زندگی دارد و همچنین ویژگی جمعیت‌شناختی و ویژگی‌های اجتماعی در مشارکت مؤثر است.

سیوابویسز^۴ (۲۰۱۸) تحقیقی تحت عنوان «سرمایه اجتماعی، مشارکت شهروندان در مدیریت دولتی و عملکرد بخش دولتی در تایلند» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که شبکه‌های اجتماعی، جز اصلی سرمایه اجتماعی می‌باشند که تمایل و توانایی شهروندان تایلندی را برای شرکت در امور عمومی افزایش می‌دهند و در نتیجه تمایل به افزایش اثربخش ارائه کالاهای عمومی دارند. مقامات استانی و محلی تمایل ندارند تا کالاها و خدمات عمومی را افزایش دهند و منابع دولت را افزایش دهند. در تایلند، جایی که پاسخگویی بخش دولتی اغلب ضعیف است،

یزدان پناه (۱۳۸۶) در این مقاله با عنوان «موانع مشارکت اجتماعی شهروندان تهرانی»، به ارزیابی میزان مشارکت اجتماعی ساکنین شهر تهران پرداخته است. مؤلفه‌های مورد ارزیابی در این پژوهش، مشارکت اجتماعی غیررسمی و مشارکت اجتماعی رسمی که شرایط نشان می‌دهد مشارکت داوطلبانه سازمان‌های غیردولتی از وضعیت خوبی برخوردار نیست و فعالیت‌های اجتماعی غیررسمی نسبتاً از وضعیت بهتری برخوردار است. از سویی یافته نشان می‌دهد که افراد جامعه ارزیابی شده موانع زیادی برای مشارکت اجتماعی خود می‌بینند.

خراسانی و همکاران (۱۳۹۰) به پژوهش با عنوان «بررسی میزان مشارکت اجتماعی مردم در شهر مرودشت و عوامل مؤثر بر آن» پرداخته است که پژوهش وی در راستای رسیدن به این هدف بوده است که در شهر مرودشت مشارکت اجتماعی در چه اندازه و تحت تأثیر چه عواملی است. فرضیه‌های این تحقیق بر اساس نظریه‌های انتخاب عقلانی، انگیزش مازلو، کنش متقابل و ساختاربنندی آنتونی گیدنز، دال، لرنر و هانتینگتون استفاده شده است، روش تحقیق پیمایشی بوده است که از ابزار پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری آن شامل افراد ۶۵-۱۸ ساله ساکن شهر مرودشت بودند که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند و حجم نمونه ۳۸۵ نفر محاسبه شده بود. همچنین با استفاده از روش‌های آماری تحلیل واریانس، آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون به نتایج ذیل رسیدند که متغیرهای سن، جنس، تحصیلات، شغل، درآمد، احساس تعلق شهری، دارا بودن قدرت سیاسی، بیگانگی سیاسی، رضایتمندی از عملکرد مسؤولان شهری، احقاق حقوق شهروندی و استفاده از رسانه‌های جمعی با متغیر وابسته‌ی مشارکت اجتماعی دارای رابطه‌ی معنا داری بوده‌اند و در نهایت، از بین متغیرهای مستقل، متغیر درآمد در تغییرات مشارکت بیشتر مؤثر بوده است و به ترتیب، دارا بودن قدرت سیاسی، بیگانگی سیاسی، احساس تعلق شهری و استفاده از رسانه‌های گروهی در مشارکت تأثیرگذار بوده‌اند.

بالو^۱ (۲۰۰۹) به بررسی «عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی در ساحل عاج» پرداخته است، هدف از پژوهش

³ Lange

⁴ Suebvises

¹ Ballo

² Pacheco

بوده است. نتایج به دست آمده در مقایسه با سطوح تعامل در میان انواع جوامع مشارکت شهروندی و اعضای طبقه‌بندی شده در معیارهای تعامل، با توجه به الگوهای رفتاری آنها امکان‌پذیر بوده است همچنین بسته به نوع جامعه و اعضای آن، طراحی شخصی‌تر مورد نیاز دارد.

لی و دیجانگ^۳ (۲۰۱۷) تحقیقی تحت عنوان «مشارکت شهروندی در توسعه اقتصادی شهر چینی. آیا «شهرنشینی جدید» نوعی موفقیت در تحقق آن است؟» نتایج تحقیق حاکی از آن است که مشارکت شهروندان در جامعه روستایی بسیار جمع‌گرایانه و واکنش‌پذیر است، در حالی که در محیط شهری بیشتر فرد‌گرایانه و فعالانه است. علاوه بر این، در هر دو مورد، مشارکت شهروندان در مرحله تصمیم‌گیری بسیار محدود است، در حالی که در طول اجرای دولت محلی، حمایت از مردم و حمایت‌های محلی را می‌توان از آن تأمین کرد. برای افزایش مشارکت شهروندان اصلاحات قانونی و حرفه‌ای بودن مقامات ضروری است.

به طور کلی هدف از این پژوهش بررسی وضعیت موجود و مطلوب مشارکت شهروندان از دیدگاه مدیریت دولتی نوین می‌باشد.

سؤال اصلی

وضعیت مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان از منظر مدیریت دولتی نوین چگونه است؟

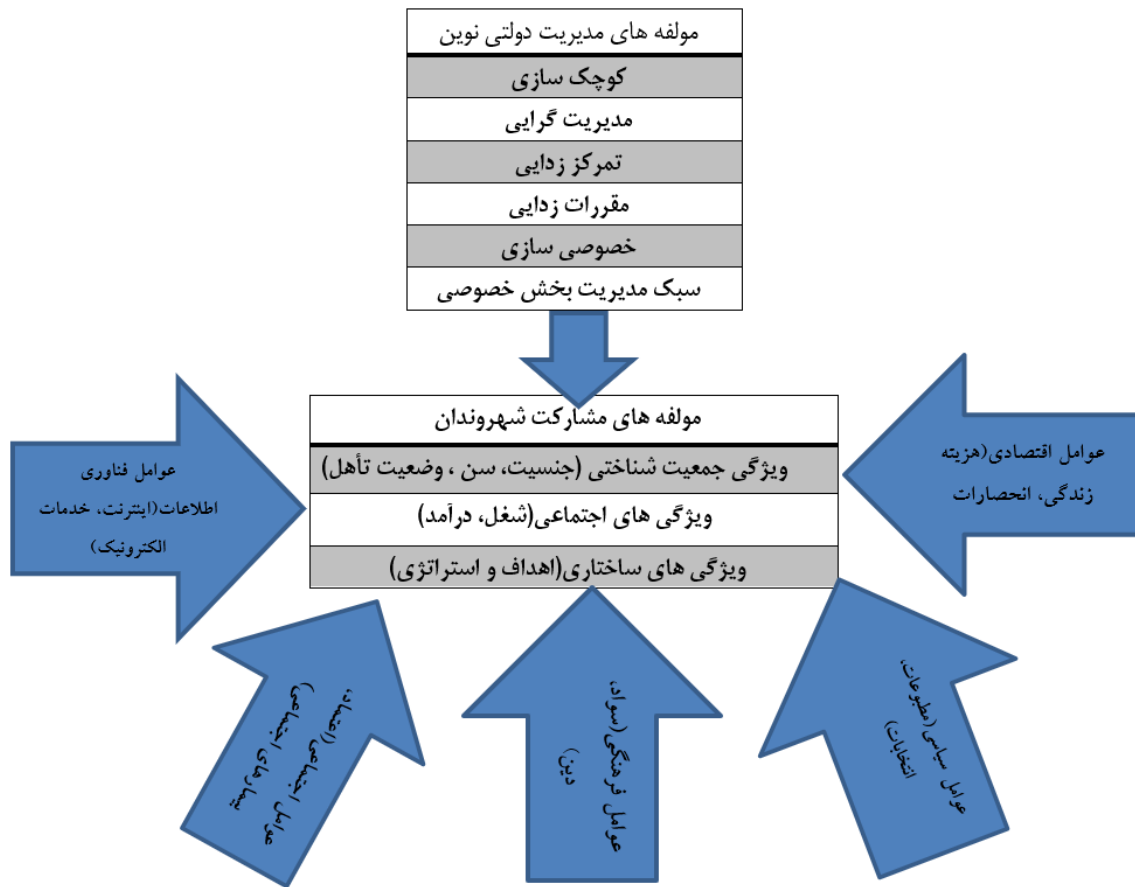
سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندان می‌تواند مسئولیت‌پذیری و عملکرد بخش عمومی را بهبود بخشد. پروتیک^۱ و همکاران (۲۰۱۸) تحقیقی تحت عنوان «پر کردن شکاف اطلاعات بین شهروندان و دولت‌های محلی: شواهدی از یک برنامه تقویت مشارکت مدنی در رواندا» که تحت حمایت سازمان توسعه هزاره برای ترویج مشارکت مدنی در حاکمیت محلی در رواندا انجام شده است. که نتایج حاکی از آن است که دسترسی شهروندان به اطلاعات دولتی و رضایت از خدمات دولتی در سطح ملی اثرات منفی کمی دارد ولی هیچ تأثیر قابل تشخیصی بر آگاهی شهروندان از جلسات دولت، آشنایی با مقامات دولتی، و یا آگاهی از امور دولت محلی وجود نداشته است ولی برنامه تحت حمایت سازمان توسعه هزاره در ترغیب شهروندان به سوال کردن در مورد سیاست‌های دولت محلی در برخی شرایط موفق بوده‌است.

آریستیدو^۲ و همکاران (۲۰۱۷) تحقیقی با عنوان «پروفایل‌های مشارکت در جوامع آنلاین مشارکت علمی شهروندان» که پژوهش وی رابطه میان عوامل تعامل و الگوهای رفتاری در یک جامعه آنلاین را مورد بررسی قرار می‌دهد که نیاز به سطح بالایی از مشارکت شهروندان دارد. چندین معیار تعامل از جمله معیارهای نقش‌ها، انگیزه، نگرش، رضایت و تعلق به جامعه مورد بررسی قرار گرفته

³ Li & de Jong

¹ Protik

² Aristeidou

شکل ۲: مدل مفهومی

عهد‌دار بودن مسولیت در حوزه‌های خدمات عمومی و علاقمند به مشارکت در نظرسنجی چند مرحله‌ای بود. ابزار اصلی در این پژوهش پرسشنامه است که با استناد به سنجه‌های اندیشمندان مختلف طراحی شده است. همان طور که در جدول (۳) ملاحظه می‌گردد روایی پرسشنامه نیز با استفاده از روایی محتوا از طریق آزمون بارتلت مورد بررسی و تأیید قرار گرفت و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰.۹۱۲ است.

روش

این پژوهش از حیث هدف کاربردی است و از لحاظ انجام تحقیق، یک «پژوهش توصیفی» از نوع «پیمایشی» محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش را خبرگان آشنا با ابعاد، مؤلفه‌ها و معیارهای مشارکت شهروندان در نظارت عمومی بودند که تعداد ۳۰ نفر از آن به روش تصادفی هدفمند با ویژگی‌هایی همچون داشتن تحصیلات، دکتری یا تخصص خط‌مشی‌گذاری، حداقل ۵ سال فعالیت و

جدول ۳: خلاصه آزمون KMO و بارتلت برای مؤلفه‌های مشارکت بر اساس دیدگاه مدیریت دولتی نوین

Sig	شاخص KMO	مؤلفه	پرسشنامه‌های دوره‌های دلفی
۰.۰۰۰	۰.۹۰۳	مدیریت دولتی نوین	پرسشنامه دور اول
۰.۰۰۰	۰.۸۲۱	مؤلفه‌های مشارکت در نظارت عمومی	
۰.۰۰۰	۰.۶۱۸	مدیریت دولتی نوین	پرسشنامه دور دوم
۰.۰۰۰	۰.۸۸۷	مؤلفه‌های مشارکت در نظارت عمومی	
۰.۰۰۰	۰.۶۲۴	مدیریت دولتی نوین	پرسشنامه دور سوم
۰.۰۰۰	۰.۶۷۰	مؤلفه‌های مشارکت در نظارت عمومی	

جهت تحلیل وضع موجود و وضع مطلوب شاخص از
آزمون علامت یا نشانه^۱ استفاده شده است. در این آزمون
به جای مقادیر عددی از علامت (+) و (-) استفاده می‌شود،
بدین دلیل این آزمون را آزمون علامت می‌نامند.

یافته‌ها

جدول (۴) آمار توصیفی شناخت وضع موجود و وضع
مطلوب را نشان می‌دهد.

جدول ۴: آمار توصیفی شناخت وضع موجود و وضع مطلوب مولفه‌ها

حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانگین	تعداد				
۳.۶۷	۱.۶۷	۰.۶۶۴۳۱	۲.۶۷۶۷	۳۰	وضع موجود	شاخص کوچک سازی	مدیریت دولتی نوین	
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۳۹۴۲	۴.۳۰۰۰	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۱.۳۳	۰.۶۴۳۲۷	۲.۶۶۶۷	۳۰	وضع موجود	شاخص مدیریت گرایی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۶۹۱۴۹	۴.۶۰۰۰	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۱.۳۳	۰.۷۰۲۲۱	۲.۶۳۳۳	۳۰	وضع موجود	شاخص تمرکز زدایی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۸۵۹۱۸	۴.۴۴۴۴	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۲.۰۰	۰.۵۶۶۸۶	۲.۶۸۸۹	۳۰	وضع موجود	شاخص مقررات زدایی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۹۵۹۸	۴.۴۱۱۱	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۱.۰۰	۰.۶۲۹۶۲	۲.۴۸۸۹	۳۰	وضع موجود	شاخص خصوصی‌سازی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۸۵۸۹	۴.۲۰۰۰	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۱.۶۷	۰.۶۸۷۷۹	۲.۸۴۴۴	۳۰	وضع موجود	شاخص سبک‌های مدیریت بخش خصوصی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۴۶۶۴	۴.۱۶۶۷	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۲.۰۰	۰.۵۴۲۴۵	۳.۰۶۶۷	۳۰	وضع موجود	جلوگیری از اسراف در استفاده از منابع		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۸۵۳۲	۴.۳۴۴۴	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۸۳	۱.۶۷	۰.۶۵۴۰۰	۲.۹۰۷۸	۳۰	وضع موجود	ویژگی‌های جمعیت شناختی		مولفه‌های مشارکت
۵.۸۳	۳.۰۰	۰.۹۴۸۲۱	۴.۵۱۱۱	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۷۳	۲.۰۰	۰.۵۸۶۱۵	۲.۹۶۲۳	۳۰	وضع موجود	ویژگی‌های اجتماعی		
۵.۷۵	۳.۰۰	۰.۷۳۳۹۵	۴.۳۴۵۰	۳۰	وضع مطلوب	ویژگی‌های ساختاری		
۴.۰۰	۲.۰۰	۰.۵۹۴	۲.۵۰۰	۳۰	وضع موجود			
۵.۰۰	۳.۰۰	۰.۶۷۱۷۷	۳.۸۹۰۰	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۸۰	۲.۰۰	۰.۶۷۹۳	۲.۹۴۶۷	۳۰	وضع موجود	شاخص اقتصادی	عوامل محیطی	
۵.۸۰	۳.۴۰	۰.۷۶۰۴۰	۴.۳۸۰۰	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۲.۰۰	۰.۶۰۳۹۵	۲.۸۶۶۷	۳۰	وضع موجود	شاخص سیاسی		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۸۷۰۷۰	۴.۰۲۲۲	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۸۰	۱.۸۰	۰.۵۹۸۷۰	۲.۹۴۶۷	۳۰	وضع موجود	شاخص فرهنگی		
۵.۸۰	۳.۰۰	۰.۸۳۰۲۴	۴.۹۹۶۷	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۷۳	۱.۷۳	۰.۵۷۹۳۰	۲.۹۲۶۰	۳۰	وضع موجود	شاخص اجتماعی		
۵.۷۵	۳.۰۰	۰.۸۰۲۱۰	۴.۱۱۸۳	۳۰	وضع مطلوب			
۳.۶۷	۲.۰۰	۰.۵۴۳۰۴	۲.۶۷۷۸	۳۰	وضع موجود	شاخص فناوری		
۵.۶۷	۳.۰۰	۰.۷۰۷۹۲	۴.۰۶۶۷	۳۰	وضع مطلوب			

جدول (۵) تحلیل وضعیت موجود و وضعیت مطلوب مولفه‌های مدیریت دولتی نوین، مولفه‌های مشارکت در نظارت عمومی و عوامل محیطی را نشان می‌دهد.

جدول ۵: آزمون علامت از شناخت وضع موجود و وضع مطلوب

متغیرها	میانگین وضع موجود	میانگین وضع مطلوب	sig
مدیریت دولتی نوین از دیدگاه هود(۱۹۹۴)، هابیز و کیرنی(۱۹۹۷)	۲.۶۷۶۷	۴.۳۰۰۰	.000
کوچک سازی	۲.۶۶۶۷	۴.۶۰۰۰	.000
مدیریت گرای	۲.۶۳۳۳	۴.۴۴۴۴	.000
تمرکز زدایی	۲.۶۸۸۹	۴.۴۱۱۱	.000
مقررات زدایی	۲.۴۸۸۹	۴.۲۰۰۰	.000
خصوصی سازی	۲.۸۴۴۴	۴.۱۶۶۷	.000
سبک مدیریت بخش خصوصی	۳.۰۶۶۷	۴.۳۴۴۴	.000
استفاده از منابع و جلوگیری از اسراف	۲.۹۰۷۸	۴.۵۱۱۱	.000
ویژگی جمعیت شناختی (جنسیت، سن ، وضعیت تأهل)	۲.۹۶۲۳	۴.۳۴۵۰	.000
ویژگی های اجتماعی(شغل، درآمد)	۲.۵۰۰	۳.۸۹۰۰	.000
ویژگی های ساختاری(اهداف و استراتژی)	۲.۹۴۶۷	۴.۳۸۰۰	.000
عوامل اقتصادی(هزینه زندگی، انحصارات)	۲.۸۶۶۷	۴.۰۲۲۲	.000
عوامل سیاسی(مطبوعات، انتخابات)	۲.۹۴۶۷	۴.۹۹۶۷	.000
عوامل فرهنگی(سواد، دین)	۲.۹۲۶۰	۴.۱۱۸۳	.000
عوامل اجتماعی(اعتماد، بیمارهای اجتماعی)	۲.۶۷۷۸	۴.۰۶۶۷	.000
عوامل فناوری اطلاعات(اینترنت، خدمات الکترونیک)			

فصلنامه خط‌مشی گذاری عمومی در مدیریت

همان‌طور که از نتایج آزمون‌های ذیل بر می‌آید با توجه به سطح معنی‌داری کمتر از ۰.۰۱ می‌باشد با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که فرض صفر رد شده و بین میانگین وضع موجود و مطلوب تفاوت وجود دارد و وجود شکاف تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به سوال اصلی تحقیق مبنی بر این که وضعیت مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان از منظر مدیریت دولتی نوین چگونه است، انجام شد. بر این منظور، با تعدادی از خبرگان آشنا با مشارکت شهروندان در نظارت عمومی با ویژگی‌هایی همچون داشتن تحصیلات، دکتری یا تخصص خط‌مشی‌گذاری، و عهده‌دار بودن مسولیت در حوزه‌های خدمات عمومی و علاقمند به مشارکت در نظرسنجی چند

بآورهای دینی و مذهبی باعث افزایش مشارکت افراد می‌شود که با نتایج تحقیق عنبری (۱۳۷۷) همسو است. اعتماد اجتماعی (عوامل محیطی اجتماعی) نشان‌دهنده این است که هر چه اعتماد اجتماعی بیشتر باشد افراد بیشتر در نظارت عمومی مشارکت دارند که با نتایج تحقیقات فرهادی (۱۳۸۵) و گتیلمن و دیفرانسیسکو (۱۹۸۴) همسو است. بیمارهای اجتماعی یا ناهنجارهای اجتماعی (عوامل محیطی اجتماعی) نشان‌دهنده این است که افرادی که نا به هنجاری ندارند، بیشتر مشارکت دارند که با نتیجه تحقیق تقوایی و همکاران (۱۳۸۸) همسو است. اینترنت (عوامل محیطی فناوری اطلاعات) نشان‌دهنده این است که افرادی که با اینترنت بیشتر در ارتباطند، بیشتر در نظارت عمومی مشارکت دارند. خدمات الکترونیکی (عوامل محیطی فناوری اطلاعات) با میانگین ۳.۵۵ نشان‌دهنده این است که هر چه افراد بیشتر از خدمات الکترونیکی استفاده کنند، بیشتر در نظارت عمومی مشارکت دارند. در نتیجه می‌توان پیشنهادات زیر را در زمینه این تحقیق ارائه نمود:

۱. با توجه به این مسئله که آگاهی شهروندان زمینه‌ساز اعتماد شهروندی و در نهایت مشارکت شهروندی می‌باشد، سازمان‌ها و نهادهای ذیربط به ویژه شهرداری ابتدا به آموزش وظایف شهرداری و مردم، جلب اعتماد و افزایش تجربه همکاری با نهادهای شهری اهتمام ورزند تا در کنار عملکرد بهتر، موجبات رضایت شهروندان را فراهم آورند.
۲. استفاده از اشخاص برجسته و شخصیت‌های مذهبی در محلات؛ زیرا نفوذ افراد واجد شخصیت برجسته، افراد دیگر را به همراهی تشویق می‌کند. این امر در محلات دارای مشارکت پایین می‌تواند به طور موثری کارآمد باشد.
۳. نیاز است که به موضوع مشارکت زنان و رفع موانع آنان به منظور کاهش شکاف وجود اهتمام بیشتری شود.
۴. به رفع انحصار دولتی، کوچک‌سازی، واگذاری مسئولیت‌ها و ایجاد رقابت اهمیت بیشتری داده شود.
۵. آزادی‌های اجتماعی و سیاسی در عرصه‌های مختلف رسانه‌ای و مطبوعات به افزایش سرمایه اجتماعی منتج و در نتیجه به بهبود اداره جامعه یاری می‌رساند.

مرحله‌ای بود. یافته‌های پژوهش نشان داد بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب مشارکت شهروندان از دیدگاه مدیریت دولتی نوین تفاوت معنی‌داری وجود دارد و وجود شکاف تأیید می‌شود. ضمن اینکه نتایج تحقیق نشان داد در تمامی مولفه‌ها بین وضعیت موجود و مطلوب اختلاف است. یافته‌های تحقیق نشان داد مردان از زنان راحت‌تر در نظارت عمومی مشارکت دارند که با نتیجه تحقیق شفیع (۱۳۸۵)، خراسانی و همکاران (۱۳۹۰) و میلبراث و گوئل (۱۹۷۷) همسو است. سن (ویژگی‌های جمعیت شناختی) نشان‌دهنده این است که افراد سن بالا بیشتر از افراد سن بالا مشارکت دارند که با نتیجه تحقیقات فرهادی (۱۳۸۵)، شفیع (۱۳۸۵) و خراسانی و همکاران (۱۳۹۰) همسو است. وضعیت تأهل (ویژگی‌های جمعیت‌شناختی) نشان‌دهنده این است که متأهل‌ها بیشتر از مجردها مشارکت دارند که با نتیجه تحقیقات فرهادی (۱۳۸۵)، شفیع (۱۳۸۵)، خراسانی و همکاران (۱۳۹۰) و میلبراث و گوئل (۱۹۷۷) همسو است. ضمن این که، هزینه زندگی (عوامل محیطی اقتصادی) نشان‌دهنده این است که هر چه هزینه زندگی بالاتر باشد افراد بیشتر در نظارت عمومی مشارکت دارند. انحصار دولتی (عوامل محیطی اقتصادی) نشان‌دهنده این است که هر چه انحصار دولتی کمتر باشد، افراد بیشتر مشارکت دارند. که با نتیجه تحقیقات ابراهیم‌زاده و کاظمی‌زاده (۱۳۹۲)، علوی تبار (۱۳۷۸)، حسینی (۱۳۸۴)، عنبری (۱۳۷۷) تقوایی و همکاران (۱۳۸۸) همسو است. آزادی مطبوعات (عوامل محیطی سیاسی) نشان‌دهنده این است که هر چه آزادی مطبوعات بیشتر باشد افراد بیشتر در نظارت عمومی مشارکت دارند. شرکت در انتخابات (عوامل محیطی سیاسی) نشان‌دهنده این است که بیشتر افراد علاقمند هستند در انتخابات مشارکت کنند که با نتیجه تحقیقات پوتنام (۲۰۰۰) و ماکدو (۲۰۰۵) غیرهمسو است. سطح سواد (عوامل محیطی فرهنگی) نشان‌دهنده این است که افراد با سطح سواد بالا، بیشتر از افراد با سطح سواد پایین تر مشارکت دارند که با نتیجه تحقیقات لیپست، لرنر، هانتینگتون، میل برات عفتی (۱۳۷۱)، محسنی (۱۳۷۴)، استانداری گلستان (۱۳۷۸)، علوی تبار (۱۳۷۸)، حسینی (۱۳۸۴)، فرهادی (۱۳۸۵)، شفیع (۱۳۸۵) و خراسانی و همکاران (۱۳۹۰) همسو است. باورهای دینی و مذهبی (عوامل محیطی فرهنگی) نشان‌دهنده این است که تقویت

کاربردی، سال بیست و سوم، شماره ۴۵، شماره ۱
اول، بهار ۱۳۹۱

ربانی، رسول، دارما آرانچولام، دارما، عباس زاده، محمد و
قاسمی (۱۳۸۶) "بررسی تاثیر رفاه اقتصادی و اجتماعی بر
میزان مشارکت شهروندان در امور شهری (مورد مطالعه شهر
اصفهان)" می باشد انتشار یافته در مجله علوم اجتماعی دانشگاه
ادبیات فردوسی - سال چهارم

رحمت اللهی، حسین، محمدآقایی، احسان آقا، (۱۳۹۲).
درآمدی بر نقش دولت در فرآیند مشارکت پذیری مردم، مجله
مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، ۵(۳)، زمستان: ۶۷-۱۰۷.

رشیدی فرد، محمد (۱۳۸۸) "مدیریت دولتی نوین و ویژگی
های دموکراتیک آن" برگرفته از سایت

<http://www.mgtsolution.com/olib/550660218.aspx>
سعیدی م. ۱۳۸۲. درآمدی بر مشارکت مردمی و

سازمان های غیردولتی. تهران، سمت

شاطریان، محسن و حیدری سورشجانی،
رسول. (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل میزان مشارکت اجتماعی
شهروندان (مطالعه موردی: شهر برزک)، جامعه شناسی نهادهای
اجتماعی، ۴(۱۰)، ۱۹۱-۲۰۹.

شفیعی، شفیع (۱۳۸۵) «بررسی عوامل موثر بر مشارکت
اجتماعی شهروندان شهر اردبیل»، مجله ی اینترنتی فصل نو
سال دوم، شماره ۵۰

عظیمی حسین. ۱۳۷۸. ایران امروز در آئینه مباحث توسعه.
دفتر نشر و فرهنگ اسلامی، تهران

علوی تبار، علیرضا (۱۳۷۸) «تعیین الگوهای مشارکت
شهروندان در جامعه مردم سالار»، تهران: انتشارات سازمان
شهرداری های کشور

علی پور، پروین؛ محمد جواد زاهدی و شیانی،
ملیحه. (۱۳۸۸). اعتماد و مشارکت (بررسی رابطه بین اعتماد و
مشارکت اجتماعی در شهر تهران)، مجله جامعه شناسی ایران،
۱۰(۲): ۱۰۹-۱۳۵.

عنبری، موسی (۱۳۷۷)، «ارتباط زمینه های خانوادگی
دانشجویان با مشارکت اجتماعی آنان». پایان نامه ی کارشناسی
ارشد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

فرهادی، محمد علی (۱۳۸۵) در پژوهش خود با
عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت اجتماعی (مورد
مطالعه دانشجویان دانشگاه تهران)»، پایان نامه کارشناسی ارشد
دانشگاه تهران.

۶. برای افزایش باورهای دینی به عنوان یک عامل
مشوق مشارکت و افزایش اعتماد و سرمایه اجتماعی،
برنامه ریزی های دقیق صورت گیرد.

۷. دسترسی به خدمات الکترونیکی سهولت یابد.

۸. ویژگی مهم رویکرد نوین مدیریت دولتی جلب
مشارکت مردم در انجام امور و سپردن کارها به دست
آنان است. رویکرد «مدیریت گرایی» برای جوامعی
مناسب است که در آن ها نظر ارباب رجوع و مشتریان
سازمان ها از ارج و اهمیت بالایی برخوردار است،
کرامت و ارزش انسان مد نظر است و پاسخگو بودن
به نیازهای جامعه و رضایت آن هدف اصلی
سازمان هاست.

۹. استفاده از راهکار نفوذ اجتماعی اطلاعاتی نیز
می تواند کارساز باشد، نه به معنای رسانه های
گروهی، اما در قالب تبلیغات درون شهری قابل اجرا
می باشد.

مراجع و منابع

ابراهیم زاده، عیسی و کاظمی زاده، شمس اله (۱۳۹۲)،
سنجش میزان رضایت مندی و تمایل به مشارکت شهروندان در
اجرای پروژه های زیربنایی شهرداری مورد: شهرداری زاهدان»،
فصلنامه جغرافیا و توسعه، سال یازدهم، شماره ۳۰، بهار ۱۳۹۲
اسماعیل زاده، حسن؛ شمسی، صالح پور و اسماعیل زاده،
یعقوب. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر مشارکت در ساماندهی بافت های
فرسوده شهری. مجله جغرافیا (انجمن علمی جغرافیای ایران)،
۱۲(۴۳): ۱۲۷-۱۴۱.

اوکلی، پیتر، مارسدن، دیوید. (۱۳۷۰). رهیافتهای مشارکت
در توسعه روستایی، ترجمه منصور محمودنژاد، تهران: انتشارات
جهاد سازندگی.

پوپر، کارل. (۱۳۹۶). درس این قرن، ترجمه علی پایا، تهران:
انتشارات طرح نو.

تقوایی، مسعود، بابانسیب رسول و موسوی، چمران، (۱۳۸۸)
تحلیلی بر سنجش عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در
مدیریت شهری (مطالعه موردی منطقه ۴ تبریز)، انتشار یافته در
دوره ۱، شماره ۲، پاییز، مجله مطالعات و پژوهش های شهری
و منطقه ای

۶. خراسانی محمد مظلوم، نوغانی، محسن و خلیفه،
محمد رضا (۱۳۹۰) «بررسی میزان مشارکت اجتماعی مردم در
شهر مرودشت و عوامل مؤثر بر آن» مجله جامعه شناسی

Gaiser, W. & Rijke, J. (2008), Political Participation of Youth Young Germans in the European Context, *Asia Europe Journal*, Springer, January, 5(4), 541-555.

Gendzier, I. (2017). *Development against Democracy: Manipulating Political Change in the Third World*, London: Pluto Press.

Gendzier, I. (2017). *Development against Democracy: Manipulating Political Change in the Third World*, London: Pluto Press.

Kirbis, A. (2012), Political Participation and Non-democratic Political Culture in Western Europe, East-Central Europe and Post-Yugoslav Countries, *Democracy in Transition*, 225-251.

Li, Huifeng., de Jong., Martin.(2017). Citizen participation in China's eco-city development. Will 'new-type urbanization' generate a breakthrough in realizing it?, *Journal of Cleaner Production*, 162 : 1085-1094.

Nov, O. Arazy, O., Anderson, D. (2011a). Dusting for science: Motivation and participation of digital citizen science volunteers, *Proceedings of the 2011 iConference* (2011), pp. 68-74, 10.1145/1940761.1940771

OECD .2001. Citizens as Partners - Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making, p. 23.

Pacheco .G & Lange T (2010) " participation and life satisfaction: a cross-European analysis", *International Journal of Social Economics*, Vol. 37 Iss: 9, pp.686 – 702

Pedro Prieto Martín (2010): E-Participation at the local level: the path to collaborative democracy.

Ponciano, L. Brasileiro, F.(2015). Finding volunteers' engagement profiles in human computation for citizen science projects, *Human Computation*, 1 (2) :245-264 .

Preece. J.(2016). Citizen Science: New research challenges for human-computer interaction *International Journal of Human-computer Interaction*, 32 (8) :. 585-612, 10.1080/10447318.2016.1194153

Protik, Ali E., Nichols-Barrer., Ira., Berman, Jacqueline., Sloan., Matt .(2018). Bridging the information gap between citizens and local governments: Evidence from a civic participation strengthening program in Rwanda. *World Development*. Volume 108, August: 145-156.

Sarah W .1996. Depoliticizing development: the uses and abuses of participation. *Development in Practice*. Vol. 6.

Suebvises, Ploy. (2018). Social capital, citizen participation in public administration, and public sector performance in Thailand. *Development*, Volume109, September: 236-248.

Tucker, L.R., Stathak opoulos, V. and Patti, C.H. 1999 .A Multidimensional Assessment of Ethical Codes: The Professional Business Association Perspective," *Journal of Business Ethics*, Vol. 19, No. 32, pp.287-300

کیویستو، پیتر (۱۳۹۲). اندیشه‌های بنیادی در جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.

محسنی، منوچهر (۱۳۷۴)، «مقدمات جامعه‌شناسی»، تهران، انتشارات دوران.

موسایی، میثم، رضوی الهاشم، بهزاد (۱۳۹۰). بررسی (SWOT) مشارکت شهروندان در امور شهری. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۱:۲۳-۴۱-۱۵۲.

علوی، سید علی؛ عسگری، علیرضا؛ علیان، مهدی؛ خاوریانف امیررضا (۱۳۹۴). ارزیابی سطح مشارکت شهروندان بر پایه رتبه بندی محلات شهر مورد مطالعه: شهر بیجار، فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۵ (۸)، ۸۶-۶۷.

Almond, G. (1987), *The Development of Political Development, Understanding Political Development*, (ed), Myron Weiner and Samuel Huntington. Boston: Little Brown

Aristeidou, Maria., Scanlon ,Eileen., Sharples ,Mike .(2017). Profiles of engagement in online communities of citizen science participation. *Computers in Human Behavior*. Volume 74, September : 246-256.

Ballo . Z. 2009. Determinants of political participation in Côte d'Ivoire: the case of voting", *Working Paper, CAPEC, CIRES, Abidjan*

Baum., Howell s. (2015). Citizen Participation. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition):625–630.

Borst. W.A.M.(2010). Understanding Crowdsourcing: Effects of motivation and rewards on participation and performance in voluntary online activities, ERIM Ph.D. Series Research in Management, Erasmus Research Institute of Management, Retrieved from: <http://hdl.handle.net/1765/21914>

Cooper, R.W. and Frank, G.L. 1997 .“Helping Professionals in Business Behave Ethically: Why Business Cannot Abdicate Its Responsibility to the Profession,” *Journal of Business Ethics*, Vol. 16, No. 12/13, pp.1453-1466

Cooper, R.W. and Frank, G.L. 1997 .“Helping Professionals in Business Behave Ethically: Why Business Cannot Abdicate Its Responsibility to the Profession,” *Journal of Business Ethics*, Vol. 16, No. 12/13, pp.1453-1466

Eveleigh,A., Jennett, C., Blandford,A., Brohan, P., Cox ,A.L.(2014). Designing for dabblers and deterring drop-outs in citizen science, *Proceedings of the 32nd annual ACM conference on human factors in computing systems – CHI '14*, ACM Press, New York (2014), pp. 2985-2994, 10.1145/2556288.2557262

Frederickson, G. (1980), *New Public Administration*, Tuscaloosa: University of Alabama Press.

Investigating the state of political-social participation of citizens from the point of view of modern public administration

Hajieh Rajabi Farhad¹

Abstract

Background and Objective: Political systems emerging from revolutions possess distinct characteristics compared to other political structures, arising from a universal negation, which is a hallmark of revolution. Consequently, a notable change in citizen participation occurs post-revolution. This study aims to examine the status of citizen participation from the perspective of modern public administration.

Research Method: This applied research employs a descriptive survey method. The statistical population consists of 30 experts familiar with citizen participation concepts, selected through purposive sampling based on criteria such as holding a doctoral degree or policy-making specialization, at least five years of experience, and responsibility in public service sectors. The primary tool was a researcher-developed questionnaire, validated through Bartlett's test for content validity and reported a reliability of 0.912 using Cronbach's alpha. The analysis utilized the sign test, with SPSS version 23 for data analysis.

Findings: Data analysis revealed a significant difference between the current and desired levels of citizen participation in modern public administration, confirming the existence of a gap.

Conclusion: To enhance political-social participation and reduce the existing gap, it is crucial to identify and address barriers, prioritize the reduction of state monopolies, decentralization, and the delegation of responsibilities, while promoting social and political freedoms across various media platforms to bolster social capital and improve community governance.

Keywords: Political-social participation, modern public administration, structural environmental factors, demographic characteristics, social features.

¹ Associate Professor, Department of Human Resource Management, Faculty of Organizational Resources, Amin Police Universitys, Tehran, Iran (Corresponding Author) - hajieh_rajabi@yahoo.com